

Câteva descoperiri arheologice din județul Vâlcea

Ion Tuțulescu, Claudiu Tulugea

Summary:

This article focuses a part of the area researches in 2008. The authors found similarities with each discovery, in the county, but also in its neighboring areas. The material belongs to several historical periods, being included the following ages: Eneolithic, Bronze, the first age of the Iron Ages, the Middle Ages.

Județul Vâlcea, localizat în partea de sud a României, beneficiază de aproape toate formele majore de relief: munții, dealurile subcarpatice, podiș și lunci cu aspect de câmpie, dispuse în trepte de la nord la sud.

Cercetarea de teren s-a efectuat datorită „Proiectului de inventariere a siturilor din județul Vâlcea” prilej cu care s-au verificat și identificat o mare parte din siturile de pe raza acestuia. Colectivul de cercetare a fost format din arheologul expert Mariana Iosifaru, directorul Muzeului Județean Aurel Claudiu Tulugea, fizicianul Ovidiu Păraușanu, arheologul Mihai Blăjan de la Muzeul Național din Alba Iulia și autorul studiului de față. Zona cercetă a cuprins în special sudul județului, dar și estul acestuia, o parte din descoperiri fiind subiectul acestui articolului (vezi Harta). Scara utilizată la prelucrarea materialului este de 3 cm.

Armășești, com. Cernișoara.

Așezare Glina

În anii '80 s-au descoperit fragmente ceramice în punctul Ruginoasa. Punctul se află poziționat pe un deal, zona fiind propice unei așezări de înălțime. Această descoperire se leagă de câteva prospecțiuni în vederea descoperiri de noi zăcăminte de cărbune. Punctul aflat în discuție se află la cca 200 m de biserica satului, pe un bot de deal. Cu aceasta ocazia au fost descoperite mai multe fragmente ceramice din care profesorul Coman Vasile, a păstrat două, pe care ni le-a cedat. Este de menționat un fragment de culoare cărămizie (exterior), negru în interior, cu aspect zgronțuros, având în pastă multe pietricele de mărimi apreciabile. Aceste se remarcă printr-un decor format din brâu alveolar (Pl. III, fig. 2). Cel de-

al doilea nu are nici un ornament, iar după compoziție aparține aceleiași perioade (culoare castanie). După opinia profesorului acest material a fost scos de la o adâncime de cca. -1,50 m, zona având o culoare neagră. O altă informație esențială oferită de autor este aceea că alături de aceste materiale au mai fost găsite și fragmente cu găuri-buton.

Băbeni, oraș.

Așezare Coțofeni?

În vara anului 2007 în urma unor ploi abundente, locuitorul Bârlad Sorin a descoperit în albia râului un topor de piatră perforat. Prin amabilitate Andreei și Sergiu Bârlad acest topor a fost adus la muzeu pentru studiu în luna august a anului precedent.

Unealta face parte din categoria topoarelor îngroșate în zona perforării, cu partea inferioară trasă spre interior, ceafa ușor bombată. Piesa supusă studiului nostru are următoarele dimensiuni: lungime: 15 cm lățimea maximă; 2,5 cm. diametrul găurii; 2,5 cm (Pl. III, fig.1).

După tip, toporul aparține culturii Coțofeni, acesta fiind adus de apele Bistriței dintr-o așezare aflată pe cursul acestui râu.

Roșiile, comună

Așezare Coțofeni

Cu ocazia proiectului Ministerul Culturii și Cultelor de Inventariere a Siturile Arheologice din județul Vâlcea ne-am deplasat la biserica din comuna Roșiile care se află în lista monumentelor de categorie B. Cu acest prilej am descoperit o așezare din perioada bronzului timpuriu (cultura Glina), dar am fost sesizați de cântărețul (Florea Ion) de descoperirea unor fragmente ceramice la săparea unei gropi de mormânt. Acestea au fost descoperite la săparea mormântului pentru Gherițescu Virgil, la rădăcina unui nuc. Fragmentele sunt specifice culturii Coțofeni, fiind găsite după opinia mai sus numitului la adâncimea de cca 1,50m.

Așezarea se află la vest de râul Șasa, pe o terasă neinundabilă a acestuia.

După tehnica de modelare a pastei s-a putut stabili că aceste fragmente ceramice (12 ca număr) se împart în două categorii:

- grosieră; acestui tip îi este specifică un strat subțire de culoare „spoială” pe întreg corpul. Credem că această tehnică s-a aplicat din dorința de a acorda o netezire mai bună suprafeței ceramice, dar și pentru a elimina impuritățile. În compoziție, aceste fragmente conțin pietricele, măr și paie de mică.

- fină; se deosebește de prima categorie în special prin atenția acordată patei, decorului, etc. La majoritatea acestor fragmente ceramice există un

slip exterior, dar și interior. Pasta este bine aleasă fiind compusă din mîl și mică. Decorul întîlnit este compus din linii incizate dispuse oblic. Din punct de vedere a culorii, predomină cărămiziul, urmat de castaniu.

Dimensiunile mari ale acestor fragmente ceramice au putut să ne precizeze forma și tipul de vas căror le aparțin: amforete-?, vase tronconice, oale-borcan, etc (Pl. I, fig. 1-4; Pl. II., fig. 1).

Toate fragmentele ceramice au fost recoltate fără o mare atenție, acestea avînd o ruptură recentă, fapt ce ne permite, să precizăm că în acest punct s-a descoperit un complex de locuire Coțofeni.

După tehnică și decor acest „complex” poate fi încadrat cronologic în prima fază a culturii.

Roșiile, comună

Așezare Gilna

În punctul „biserica din Roșiile” au fost descoperite în urma unor cercetări de teren din anul 2008 fragmente ceramice atribuite acestei culturi. Acest punct se află la est de pârâul Șasa, pe o terasă înaltă. Materialul ceramic a fost adunat din interiorul cimitirului comunal. Deși puțin ca număr (14 fragmente) și mici ca dimensiuni au fost totuși, descoperite elemente elocvente care leagă aceste piese ceramice de cultura Glina. Pe baza acestor elemente am putut stabili două categorii de ceramică: ceramică grosieră caracterizată de aspectul ei zgronțuros avînd în alcătuirea pastei pietricele de dimensiuni mai mari decît un bob de grâu, nisip și mică ; ceramica fină caracterizată de o pastă bine aleasă fără pietricele peste care s-a aplicat un slip. Din punct de vedere al paletii coloristice predomină culoarea cenușie , urmată de cărămiziu, castaniu și negru. Ca decor sunt întîlnite bine cunoscutele găuri-buton (Pl. III, fig. 4-5), dar și găuri dinspre exterior spre interior fără a străbate peretele vasului. Dimensiunile foarte mici ale acestor fragmente ne împiedică să stabilim căror forme îi aparțin. Sperăm că această problemă să fie elucidată de viitoare cercetări mai ample care ar putea stabili o periodizare mai corectă a acestui sit.

Sacoți, com. Slătioara

Așezare hallstattiană

La cca. 700 m vest de satul Sacoți, pe un bot de deal au fost descoperite fragmente ceramice aparținînd hallstattului timpuriu. Descoperirea a fost efectuată în urma unor puternice alunecări de teren. Punctul este amplasat la sud-vest de Pădurea Cărpiniș, avînd la baza sa pârâul Valea Oarbii. După opinia descoperitorului (localnicul Boroiu Florin), materialul ceramic a fost găsit într-o ruptură de mal, la adîncimea

de -0,80 m.

Materialul arheologic este alcătuit din ceramică, bucăți de chirpici cu urme de împletitură și o reprezentare antropomorfă. Ceramica predominantă este de culoare cărămizie, aspect poros, fiind alcătuită din nisip, pietricele și mică. La unele fragmente se observă pe suprafața exterioară un slip făinos care avea ca rol de a îndepărta impuritățile. Pe suprafața vaselor apar apucători, iar ca decor este utilizat brâul simplu. Deși dimensiunile acestor fragmente sunt mici, putem deduce apartenența lor la vase-borcan, oale, etc (Pl. II, fig. 3-4).

Idolul este de formă conică (lungime = 4,4 cm, lățime = 1,4 cm, diametrul capului = 2,1 cm), schematic realizat, având în amestec lut și mică (Pl. III, fig. 1-3).

Localnicul care ne-a pus la îndemână acest material, menționează ca fragmentele ceramice au fost descoperite alături de mult cărbune și chirpic.

Stolnicen, orașul Râmnicu Vâlcea

Așezare Coțofeni?

În timpul cercetării arheologice de la Buridava Romană, efectuate de Gheorghe Bichir, unul dintre elevii care au participat la aceste săpături a adus un fragment ceramic specific fazei a III-a a culturii Coțofeni de pe teritoriul localității, fără a menționa punctul descoperirii. Fragmentul ceramic este decorat prin împunsături succesive, aparține categoriei fine, ca tipologie reprezentând o ceșcă (Pl. II, fig. 2). Fragmentul ne-a fost pus la dispoziție de doamna Ene Ioana muzeograf la Muzeul de Artă al județului Vâlcea.

Zătreni, comună

Așezare medievală

La intrare în comuna Zătreni, dispre Tetoiu, pe partea dreaptă a străzii (a doua terasă a râului Olteț) au fost descoperite fragmente medievale care pot fi încadrate în sec. XVI-XVII.

Așezare preistorică?

În același punct dar pe prima terasă neinundabilă în arătură a fost găsit un nucleu de silex de culoare maronie, materia primă constituind-o silexul prebalcanic (periegheza a fost realizată împreună cu muzeografa Cristea Alina).

Materialul aparținând culturii Coțofeni supus studiului de față este prezent prin trei puncte: Băbeni-din albia râului Bistrița, Stolniceni și Roșiile-biserică. Pentru toporul descoperit în albia râului Bistrița, avem analogii în județul Vâlcea la: Bârsești¹ și Ocnița (cercetări personale). După opinia cercetătorului Horia Ciugudean acest tip de topor este cel

¹ Petre Govora, 1967, p. 647, fig. 2.

mai răspândit în arealul culturii mai sus numite².

Ceramica descoperită la Roșiile aparține fazei a III-a, teorie susținută și de tipul de așezare utilizată în această perioadă (prima terasă neîndabilă a râului Șasa). Print-un studiu personal și prin verificarea în teren a siturilor Coțofeni din acest județ se observă o preferință, în faza a III-a, a așezărilor de înălțime. Poziționarea în aceste puncte se datora în principal protecției naturale oferite de acest loc, dar și rolul de supraveghere a unui teritoriu mare. Teoria prezentată de noi este susținută și de alți cercetători³. Analogii cu ceramica descoperită aici avem în nordul Olteniei în așezările din următoarele puncte: Ocnele Mari, punctul „Zdup”, jud. Vâlcea⁴, Ocnița, jud. Vâlcea (cercetări personale).

Pentru zona de nord a Olteniei și în special pentru județul Vâlcea se observă pătrunderea dinspre Transilvania în ultima fază a culturii Coțofeni, a ceramicii cu împunsături succesive. Cercetările din această zonă nu pot să afirme cu certitudine faptul că am avea de a face, cu purtători a acestei civilizații veniți din spațiul intracarpatic și stabiliți în această zonă, sau de-o puternică influență a decorului de acest tip asupra meșterilor olari de aici. Această problemă a fost prezentată încă din anul 1967⁵, iar descoperirea fragmentului de ceașcă pe raza cartierului Stolniceni îmbogățește numărul așezărilor cu ceramică decorată cu împunsături succesive din nordul Olteniei. Important de menționat este faptul că zona de nord-est a Olteniei este în strânsă legătură cu Transilvania, iar în această perioadă, interacțiunile par să fi mult mai strânse.

Sfârșitul culturii Coțofeni se datorează pătrunderii pe teritoriul județului Vâlcea a culturii Glina. Apariția acesteia în nordul Olteniei se produce în faza a III-a, iar după cercetările arheologice de la Govora Sat – Runcuri arheologul Petre Roman identifică o nouă etapă de evoluție⁶. Faza a III-a prezintă puternice influențe provenite din partea culturii Coțofeni dar și Vučedol, ceramica fiind bogat ornamentată⁷. Etapa sau faza Govora – Runcuri reflectă în această zonă începutul perioadei de transformare a culturii Glina, în urma expansiunii sale spre sud și vest⁸.

Descoperirea celei de a doua așezări la Roșiile (prima a fost identificată în anul 1971 în punctul „Crivina”)⁹ la cca. 2 km sud de prima ne indică faptul, că studiul realizat de Radu Băjenaru în Muntenia¹⁰ este

2 Ciugudean, 2000, p. 30.

3 Ciugudean, 2000, p. 16; Petre Govora, 1982, p. 11.

4 Petre Govora, 1995, p. 19.

5 Petre Govora, 1967, p. 645-653.

6 Roman, 1985, p. 279-297.

7 Schuster, 1994, p. 67.

8 Roman, 1985, p. 117.

9 Petre Govora, 1980, p. 23.

10 Băjenaru, 2002, p. 112.

veridic și pentru sudul județului. Analogii cu piesele descoperite la Roșiile și Armășești sunt prezente în așezările de la Ionești¹¹, Govora Băii, Călina, Bârsești, Cozia Veche¹², Ocnița (cercetări personale), etc.

În anul 1959 în satul Sacoți a fost găsit un tezaur din bronz¹³ care poate fi legat de așezarea descoperită în punctul mai sus numit. Ceramica de factură hallstattiană se remarcă printr-o compoziție caracteristică perioadei, puncte aparținând acestei civilizații fiind descoperite pe raza județului la: Ocnele Mari-Cărpiniș, Ocnele Mari-Ștrand, Căzănești¹⁴, etc. Idolul antropomorf descoperit aici își găsește analogii în așezarea de la Trinca, Republica Moldova, piesa respectivă fiind catalogată ca o reprezentare ornitomorfă¹⁵, dar și mai târziu în plastica geto-dacică descoperită la Buridava dacică.

Prezentarea în articolul de față a unor rezultate datorate cercetării de suprafață din anul 2008, duce la îmbogățirea așezărilor umane de pe teritoriul județului Vâlcea, situație care va fi pe deplin reliefată de apariția repertoriului arheologic al județului.

11 Tuțulescu, 2007, p. 9-14.

12 Petre Govora, 1995, p. 22-33.

13 Nania, Holtei, 1972, pp. 174-193.

14 Petre Govora, p. 53-56.

15 Levițki, 1994, p. 111, fig. 59/4.

Bibliografie:

Ciugudean, 2000

Horia Ciugudean, *Eneoliticul final în Transilvania și Banat. Cultura Coțofeni*. Timișoara, 2000.

Băjenaru, 2002

Radu Băjenaru, *Date noi privind cronologia bronzului timpuriu în jumătatea sudică a României*, Apulum XXXIX, 2002, p. 107-143.

Busuioc, 1979

Elena Busuioc, *Vestigii feudale de la Rm. Vâlcea*, Buridava , 3, 1979, p. 24-29.

Gherghe, 1982

Petre Gherghe, *O nouă așezare Coțofeni descoperită la Vârț, județul Gorj*, Oltenia, 4, 1982, p. 49-46

Gumă, 1993

Marian Gumă, *Civilizația primei epocii a fierului în sud-estul României*, București, 1993

Levițki, 1994

Oleg Levițki, *Cultura hallstattului canelat la răsărit de Carpați*, București, 1994

Petre Govora, 1967

Gh. Petre Govora, *Ceramica decorată prin împusături succesive din r. Rm. Vâlcea*, S.C.I.V.A. 4, 1967, p. 645-654.

Petre Govora, 1982

Gh. Petre Govora, *Noi descoperiri aparținând culturii Coțofeni, în nord-estul Olteniei*, Buridava IV, 1982, p. 9-26.

Petre Govora, 1982 a

Gh. Petre Govora, *Vâlcea, vatră de viețuire multimilenară a patriei noastre*, Studii. Vâlcene. V, 1982, p.9-18.

Petre Govora, 1986

Gh. Petre Govora, *Asupra problemelor culturii Glina în nord-estul Olteniei*, Simpozia. Th, IV, 1986, p. 22-23.

Petre Govora, 1995

Gh. Petre Govora, *O preistorie a nord-estului Olteniei*, Rm. Vâlcea, 1995.

I. Nania, S. Holtei, 1972

Ion Nania, Sever Holtei, *Depozitul de bronzuri de la Sacoți-Slătioara județul Vâlcea*, Buridava, I, 1972, p. 174-193.

Roman, 1976

Petre Roman, *Cultura Coțofeni*, București, 1976.

Roman, 1985

Petre Roman, *Cercetările de la Govora Sat – „Runcuri”* în 1977, S.C.I.V.A., 36, 4, 1985, p. 279-297.

Roman, 1985 a

Petre Roman, *Perioada timpurie a epocii bronzului „tracic” în Oltenia*, Thraco-Dacica, VI, 1-2, p. 116-122.

Schuster, 1992

Cristian Schuster, *Câteva precizări privind faza a III-a a culturii Glina în lumina celor mai noi cercetări*, LITUA, 5, 1992, p. 7-10.

Schuster, 1994

Cristian Scuster, *Despre aria de răspândire a culturii Glina*, Istros, VII, 1994, p. 63-70.

Schuster, 1996

Cristian Schuster, *Considerații privind așezările culturii Glina*, Drobeta, VII, 1996, p.12-17.

Schuster, 1997

Cristian Schuster, *Perioada timpurie a epocii bronzului în bazinele argeșului și Ialomiței Superioare*, București, 1997.

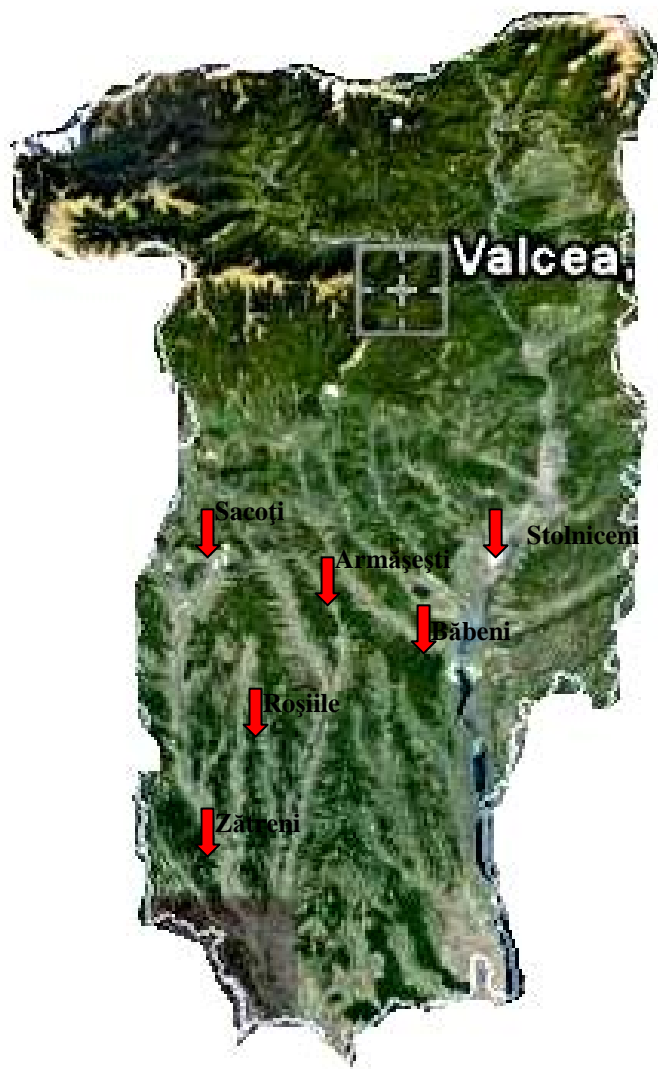
Tuțulescu, 2007

Ion Tuțulescu, *O nouă așezare de tip Glina la Ionești, județul Vâlcea*, Buridava, V, 2007, p. 9-14.

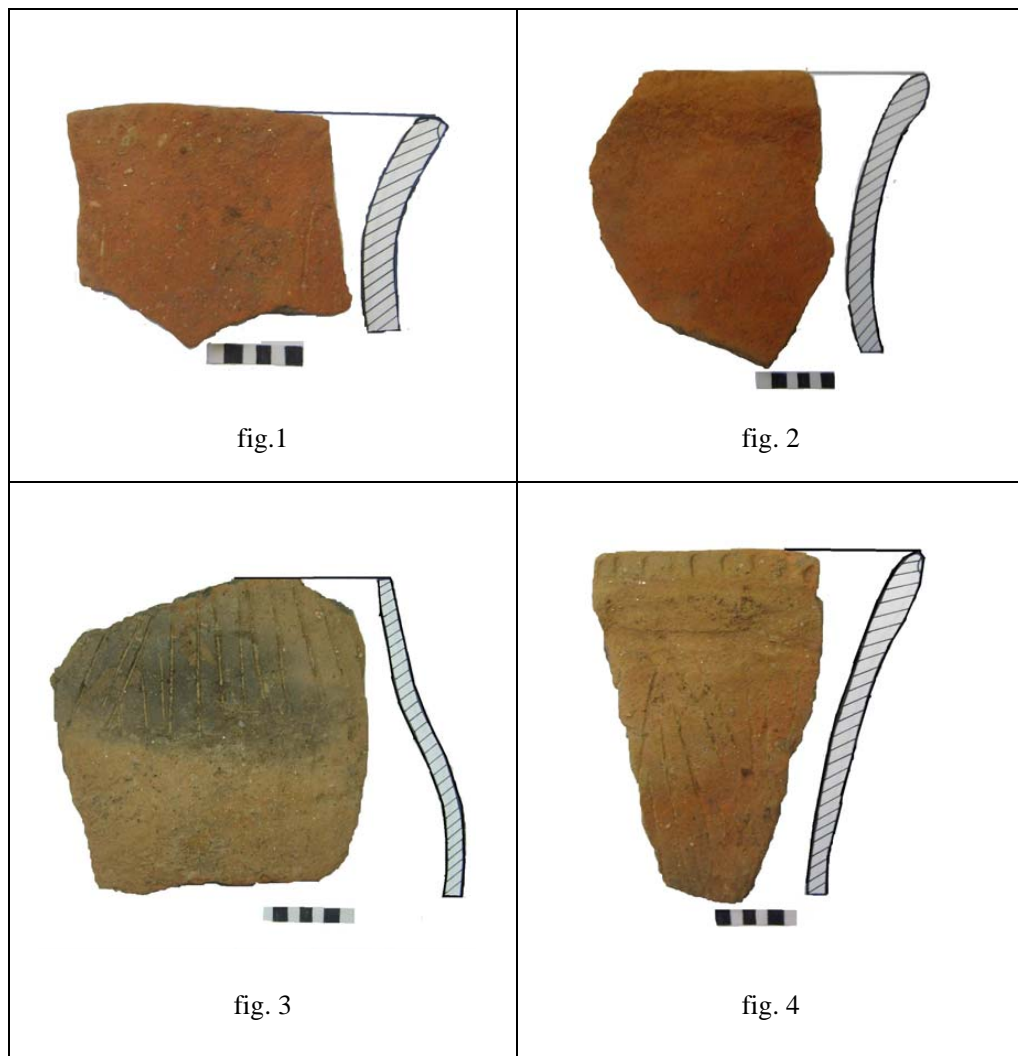
XXX

30 monografii ale județului Vâlcea, vol. I, Rm. Vâlcea, 2006.

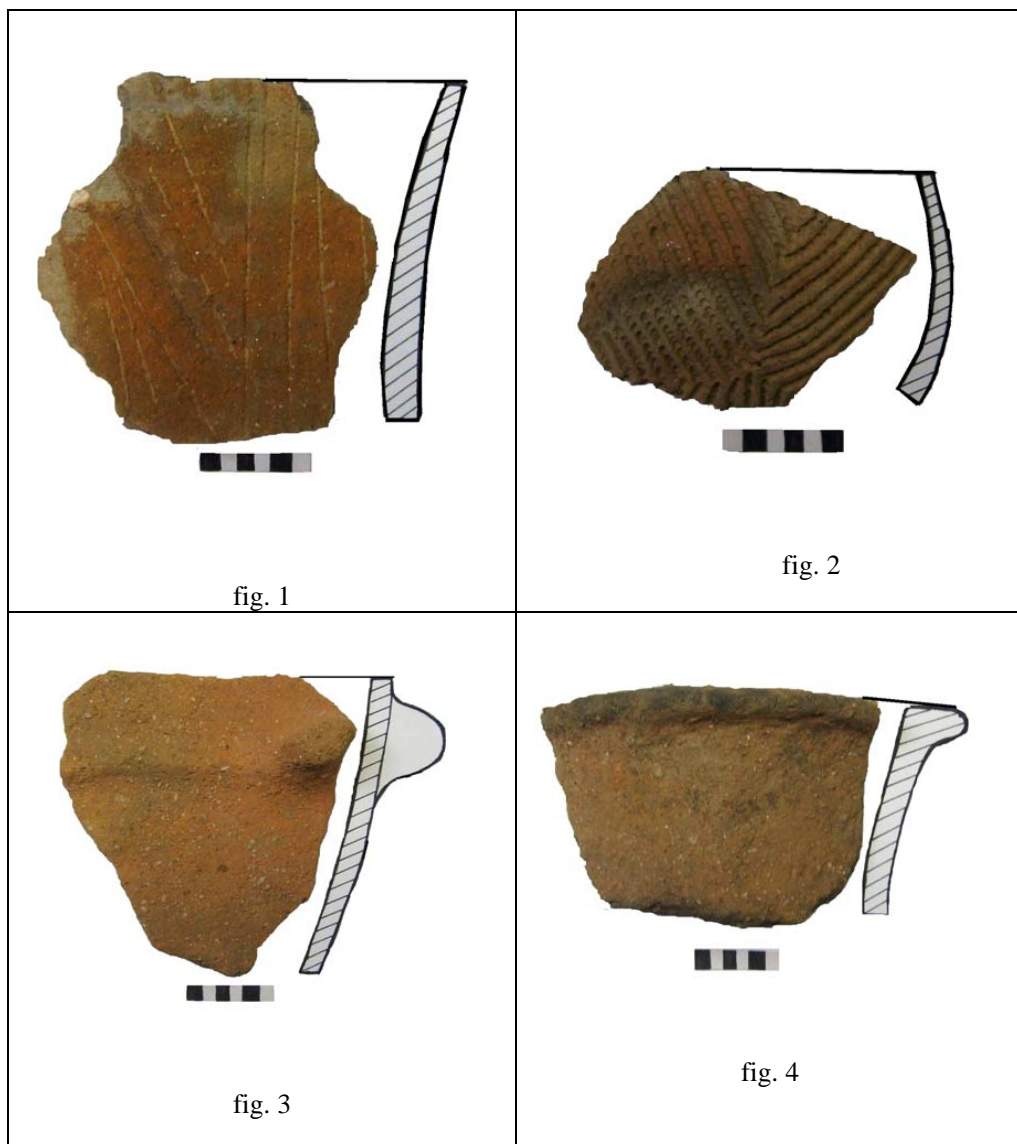
Anexe

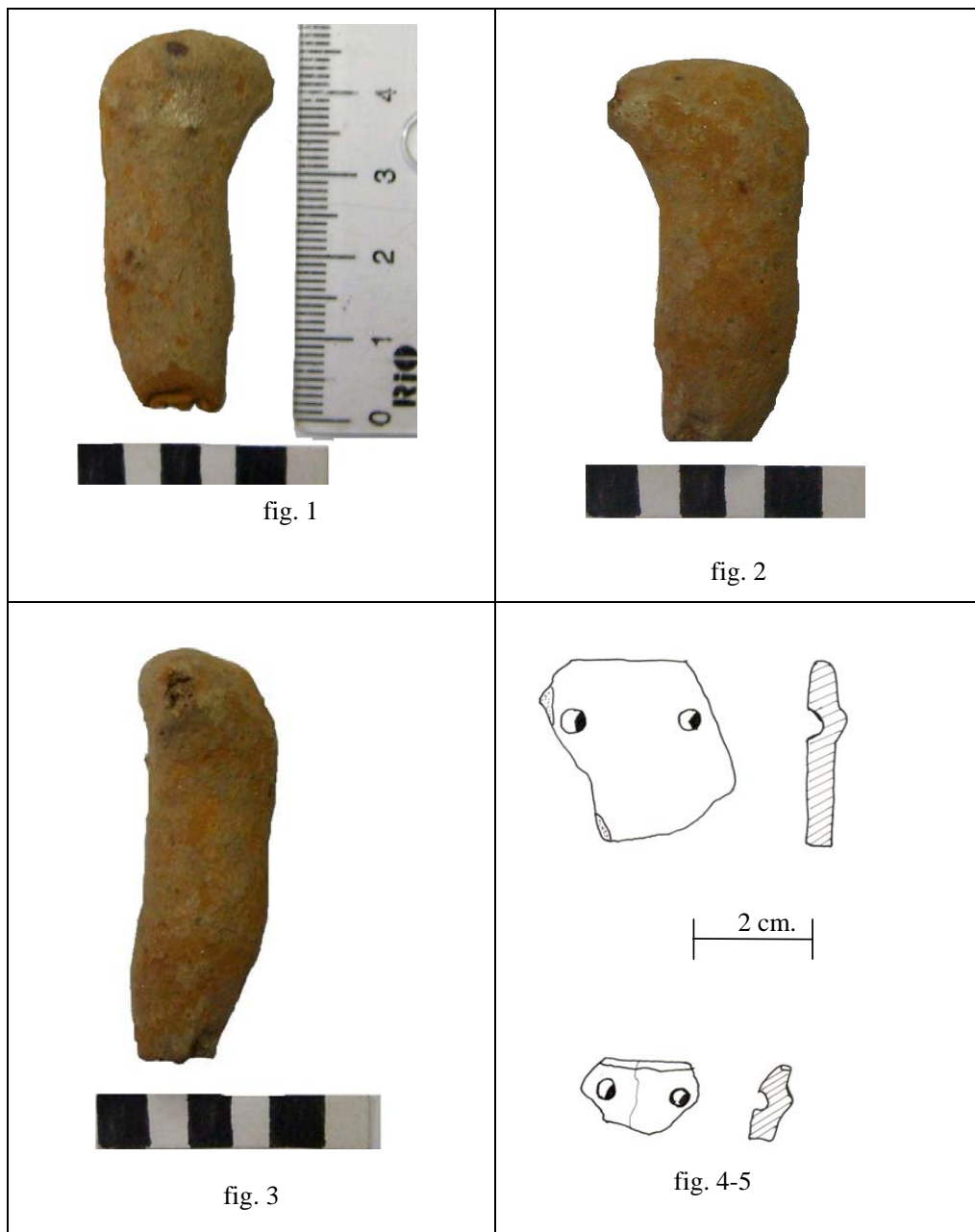
Harta județului Vâlcea

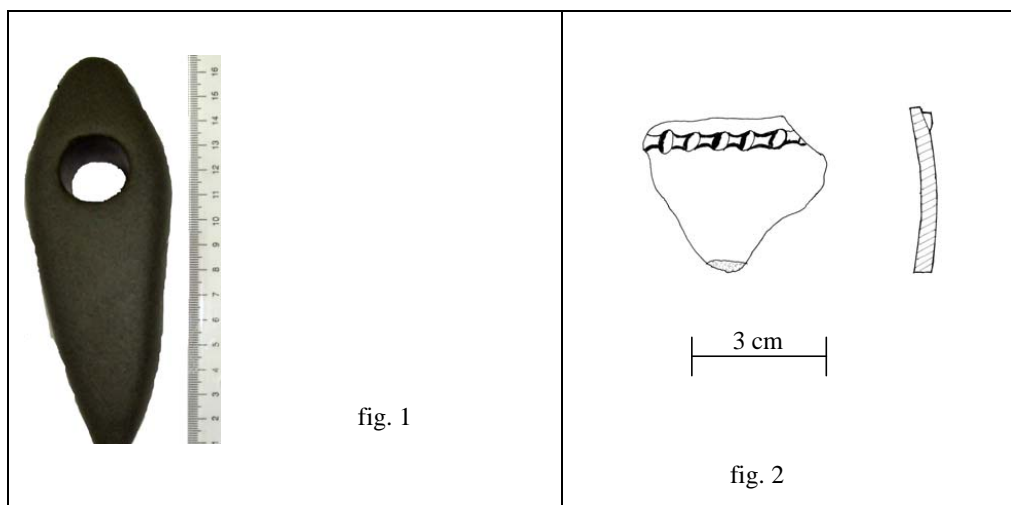
Pl. I

Pl. II

Pl. III

Pl. IV